

## FIGYELŐ

**Tanulmányút a Német Demokratikus Köztársaságban.** Ez év februárjában az Országos Széchényi Könyvtár két dolgozója kéthetes kiküldetésben több keletnémet-országi könyvtárat látogatott meg. Legfőbb feladatuk a német könyvtárak szerzeményezési munkájának tanulmányozása, mégpedig elsősorban a germanica-gyűjtés módszereinek a megfigyelése, hogy az ott szerzett tapasztalatok a magyarországi hungarica-gyűjtés gyakorlatában is hasznosíthatók legyenek.

A német nyelvű és német vonatkozású (germanica) irodalom gyűjtőhelye, a német könyv központi archivuma a lipcei Deutsche Bücherei. Anyagát az OSZK hasonló jellegű munkájával szemben azzal a különbséggel gyűjti, hogy csak a könyvtár alapítása — 1913 — óta szerzi be az irodalmat. A korábban megjelent nyomdatermékeket más német könyvtárakban, főleg a berlini Staatsbibliothekban lehet megtalálni. Kezdetben a Deutsche Bücherei a teljes belföldi irodalom mellett még a külföldi német nyelvű kiadványokat szerezte be; gyűjtőtevékenységét 1941-től azonban kiterjesztette a külföldön megjelenő Németországra vonatkozó idegen nyelvű irodalomra és a németből idegen nyelvekre fordított művekre is. Jelenlegi gyűjtőköre is még valamivel szűkebb a mi nemzeti könyvtárunk gyűjtéséhez viszonyítva, amennyiben a zenei anyagból csak a szöveges kiadványokat szerzi be, míg a többi „musicalia” gyűjtőhelye a Staatsbibliothek zenei osztálya.

Gyűjtőkörén belül a Deutsche Bücherei a lehető legnagyobb teljességre törekszik. Ennek a célnak az elérésére a könyvtár kitünően működő apparátust épített ki. Szerzeményezési osztálya három csoportra oszlik: 1. felderítő szolgálat, 2. a tulajdonképpeni beszerzés, 3. állománybavétel.

A belföldi, azaz a NDK területére vonatkozó beszerzés a kötelezpéldány-szolgáltatás révén, akárcsak nálunk is, különösebb problémát nem jelent. A külföldi anyag jóval több nehézséggel járó gyűjtésének mintaszerű megszervezésével azonban nekünk is sok tanulsággal szolgálhat a Deutsche Bücherei munkája.

A szerzeményezési osztály felderítő részlegéhez befut a világ valamennyi nemzeti bibliográfiája. Ezt a hatalmas anyagot gondosan átnézik, s kijelölik benne a német nyelvű, német témájú, német vonatkozású vagy németből fordított műveket. De a bibliográfiákon kívül figyelnek még számos folyóiratot is. A külföldi német vonatkozású irodalom megkeresése a legnehezebb, mert a művek címről nem lehet mindig felismerni, hogy német vonatkozást tartalmaznak. A múlt évi varsói bibliográfiai kongresszus eredményeinek továbbfejlesztéseképpen a Deutsche Bücherei ezért 1958. jan. 1-től kezdődő hatállyal megállapodott Lengyelországgal és Csehszlovákiával, hogy kölcsönösen kijelölik nemzeti bibliográfiájukban a másik országot érdeklő címanyagot, és azt rendszeresen közlik az érdekeltektől. (Magyarország 1958. jan. 1-től szintén kölcsönös bibliográfiai csereszolgálati viszonyban áll a népi demokráciákkal és egyéb európai irodalmak tekintetében az illetékes államokkal).

A kijelölt címeket a Deutsche Bücherei-ben különleges, ugyanakkor gyors és olcsó technikai eljárással lefényképezik, s előhívják nemzetközi katalóguscédula méretű

másolópapírokra. Ezekből a cédulából adódik aztán felülvizsgálat és bélyegzés után egy nagy desiderata-kartoték gyűjtemény. A cédulaanyagot országok, ezeken belül városok s az ott működő egyes kiadók (szállítók) szerint rendezik. A felderítő csoport után a beszerző részleg dolgozói folytatják a munkát a desiderata-katalóguson. A cédulák alapján levelezés útján vagy más formában gondoskodnak arról, hogy a könyvek a könyvtárba beérkezzenek. Külföldi kiadók kérésre vagy anélkül is számos esetben ajándék címén küldik meg a műveket, mert a Deutsche Bücherei-nek nemzetközi viszonylatban is igen nagy a tekintélye. A desiderata-kartonokat, miután rávezették a megrendelő levelek elküldésének dátumát, egy újabb, ún. várakozási kartotékba emelik át. Ebben a kartotékban marad a cédula mindaddig, míg a megszerzett és feldolgozott műről a nyomtatott katalóguscédula oda meg nem érkezik. A két cédula adatait ekkor egybevetik, s a várakozási kartont kicserélik a nyomtatott címfelvételi cédulával. Mivel a könyvtár gyűjtőkörébe tartozó, de valamilyen oknál fogva meg nem szerzett vagy már beszerezhetetlen művek céduláit is őrzik, a kartoték nagyobb anyagot ölel fel, mint maga a raktár. A német nyelvű könyvekről, a német vonatkozásúakról, a fordításokról és az esetleg be nem szerzett művekről országok és kiadók szerint rendezett nyilvánítás hatalmas méretű: jelenleg már kb. 1 200 000 kartont tartalmaz, és elfoglal egy egész termet. Kiadók szerint való rendezésének egyik előnye, hogy teljes képet ad azok munkájáról, s így egy-egy kiadó nem egyszer még saját régebbi kiadványainak esetében is a Deutsche Bücherei-hez fordul tájékoztatásért.

A felderítés eredménye a könyvtár több bibliográfiai kiadványában kerül a közönség elé. Ezek:

*Deutsche Nationalbibliographie* (készíti 16 személy), *Jahresverzeichnis des deutschen Schrifttums* (készíti 28 személy), *Bibliographie der Übersetzungen deutschsprachiger Werke* (készíti 2 személy), *Bibliographie der Werke über Deutschland und deutsche Persönlichkeiten* (előkészületben), *Jahresverzeichnis der deutschen Hochschulschriften* (készíti 10 személy), *Jahresverzeichnis der deutschen Musikalien und Musikschriften* (készíti 9 személy), *Sonderbibliographien* (gondozza 1 személy).

A Deutsche Bücherei bibliográfiai tevékenységére szintén jellemző a kitűnő szervezettség. A hetenként megjelenő német nemzeti bibliográfia címananyagát felhasználják az éves s az ötéves bibliográfiákhoz is. Párhuzamosan gyűjtik az említett kiadványok számára. Érdekes technikai fogásokkal dolgoznak, pl. minden év anyaga másféle színű cédulára kerül, a pótlások ismét más színűek. A vállalkozás nagyságát szemlélteti, hogy az évi címjegyzék 60 000, az ötéves jegyzék pedig 200 000 tételt foglal magába. Sőt ez kétszeresen értendő, mivel külön van betűrendes és külön szakrendes csoport. A feladatok nagyságára való tekintettel törekvés mutatkozik az eljárások modernizálására is. Ennek egyik példája a főiskolai bibliográfiák elkészítése. Amint a nemzeti bibliográfia hetenként, ill. félhavonként megjelenő füzetek elkészültek, a csoport a tárgykörébe vágó címekekről készült külön levonatokat, egyetemenként, keskeny csíkokban lapokra ragasztja, azokat lefényképezteti, és síknyomással sokszorosítja. Az eljárás nagy előnye, hogy elmarad a sok korrektúra és sokkal olcsóbb a nyomás.

A két magyar könyvtárban által a Deutsche Bücherei mellett meglátogatott többi német nagykönyvtárban is a tapasztaltak közül a legnagyobb pozitívumként a mindenütt megnyilvánuló igényesség, a tudományos színvonalra való törekvés emelhető ki. Jó példa erre az általános gyűjtőkörű berlini Staatsbibliothek referáló rendszere. Tizenhat dolgozó, köztük orvos, mérnök, geológus, matematikus, biológus, a társadalomtudományok, a nyelvtudomány minden jelentősebb ágának egy-egy szakembere megfelelő segédzettel látják el a különböző szakterületek gondozását. A szakreferensek az osztályoktól független szerepet töltenek be. Ők nézik át a beszerzendő könyvek jegyzékeit és a szakmai folyóiratokat, és kijelölik azoknak a címeit, amelyeket meg-

vételre ajánlanak. Ők végzik a beszerzett könyvek szakozását, s egyszersmind ők látják el szakterületükön a tájékoztató szolgálatot is.

Az általuk beszereztetett és megvizsgált művek tartalmáról a könyvtár tizenhat szakreferense az intézetvezető elnökletével hetenként tartott, ún. „vételi üléseken” számol be röviden. Itt döntenek a referens javaslata alapján arról, hogy egy-egy könyv nyilvános olvasásra kerüljön-e, vagy pedig politikai-ideológiai okokból a tudományos kutatásra korlátozott, ill. a teljesen zárt anyag közé helyezendő-e. E megbeszélések nagy előnye többek között, hogy a résztvevők képet nyerve a legjelentősebb kiadványokról a tudományok különböző területein, átfogó, enciklopédikus látásmódra tesznek szert.

Igen érdekes a Staatsbibliothek olvasótermeinek egymásba kapcsolódó hálózata. A könyvtár nagy olvasóterme a második világháború idején súlyosan megrongálódott, s pótlása más megoldást tett szükségessé: a jelenlegi 84 férőhelyes, közel 18 000 kötetnyi kézikönyvtárral ellátott általános olvasóterem mellett több kis szakolvasó helyiséget rendeztek be: társadalomtudományi, műszaki és különgyűjteményi kutatószobákat. Az olvasótermek olvasói csoportok szerint is differenciálódnak: *a)* az egyetemi hallgatók, *b)* a doktorandusok, *c)* a munkások, párt- és szakszervezeti funkcionáriusok és *d)* a társadalomtudományok modern tematikájának tudományos kutatói számára külön-külön olvasótermeket rendeztek be. Mindenütt más-más kézikönyvtár van, a célnak legjobban megfelelő kiszolgálási rendszerrel. A műszaki olvasóterem látogatói számára rendelkezésre állnak pl. részben magában az olvasóhelyiségben szabad polcon, részben a hozzákapcsolódó raktárban több mint 1750 műszaki folyóiratnak nemcsak kurrens számai, hanem bekötött utolsó öt évfolyama is; az olvasóterem alatti kéziraktárba egyes esetekben beléphet, sőt ott még dolgozhat is az olvasó. A doktorandusok kutatótermükbe 20–30 könyvet is kihozhatnak, és ott tárolhatják külön polcokon, amíg azokra szükségük van. Berendeztek külön írógép-szobát is, ahol az egyetemi hallgatók és szakiskolák növendékei díjtalanul, mások csekély térítésért másolatokat és kivonatokat készíthetnek a könyvtár könyveiből.

A szakosított olvasótermek jó tapasztalatait a régi nagy olvasóterem (most induló) helyreállítása után is hasznosítani kívánják. A kupolacsarnok külső formáját megtartják ugyan, de az új szempontoknak megfelelően változtatnak majd belső tagolásán.

A német könyvtárakban szembetűnő igényesség példája a könyvtárosképzés is. Mint ismeretes, Németországban a könyvtárosoknak csak kis hányada egyetemet végzett dolgozó; zömüknek végzettsége érettségi és két és féléves könyvtárosi képzés, sőt a technikai személyzet előképzettsége csupán az általános iskola 8 osztálya. Mégis színvonalas munka folyik a könyvtárakban. Egyrészt, mert azon vannak, hogy mindenki egyéniségének, érdeklődésének megfelelő munkát végezzen, másrészt a tudományos könyvtárban való alkalmazáshoz már négy idegen nyelv (latin, angol, francia, orosz) ismeretét követelik meg. Az érettségizettek egy évig a könyvtárban gyakorolnak, másfél évig pedig a könyvtárosiskola hallgatói (vizsgatárgyaik: társadalomtudomány, irodalomtörténet, könyvtartan, bibliográfia, címfelvétel, tudománytörténet, könyv- és könyvtártörténet, idegen nyelvek, gépírás, testnevelés). Az általános iskolát végzettek két évig a könyvtárban tanulják az elméletet és a gyakorlatot, de közben már részt vesznek a könyvtári munkában is.

Végso soron a német könyvtárakról szerzett összképet a haladó és konzervatív tendenciák egymásmellettisége, együttlélése jellemzi. Érthető, hiszen a német könyvtárak többsége igen régi, s ez a körülmény magával hoz bizonyos hagyományos munkamódszereket. A régi és az új közötti ellentétek mutatkoznak meg pl. abban, hogy a Staatsbibliothekban a címfelvévők nem írógéppel dolgoznak, s a cédulák sokszorosítását kezdetleges hengeres stencilen végzik, ugyanakkor két helyen, Lipsceben a német,

Berlinben az orosz könyvekről nyomtatott katalóguscédulákat készítene. Az olvasószolgálat általában még eléggé nehézkes: a kériólapok gyűjtőszekrényeit csak bizonyos időközökben (a Staatsbibliothekban 2 óránként) ürítik ki, s a délután kért könyveket az olvasó csak másnap kapja kézhez. De gyorsuló irányzat mutatkozik az olvasók kiszolgálásában főként a dokumentáció területén és a műszaki könyvtárakban, ahol egyébként nagyon használatos már a mikrofilm s a lyukkártya; kontakt másolóberendezést is alkalmaznak. A kettősség, az átalakulás tendenciája megnyilvánul abban is, hogy a Staatsbibliothekban a szolgálati katalógus még a porosz instrukciók szerint készül, de az olvasói katalógusban áttértek már az első címszó rendszerére. Az egyetemes tizedes osztályozást a könyvtárakban általában nem használják; az egyes könyvtáraknak a helyi fejlődés folyamán kialakult szakrendszerei és tárgyszó-katalógusai erősen eltérnek egymástól. Az ETO-tól való tartózkodást elvi alapon indokolják, mondván, hogy gondolati tartalmakat nem lehet számrendszerbe szorítani, számokkal kifejezni, — de az ETO mégis beszüremlik a könyvtári munkába, mégpedig a dokumentáció oldaláról. Berlinben és Lípceben a műszaki tájékoztató szolgálati anyagot már szakozzák, aminek következménye, hogy az olvasó itt kapcsolatba kerül a tizedes osztályozással. Sőt felmerült már az a gondolat is, hogy a technikára vonatkozó teljes szakrendszert felcsere-lik az ETO-val, ez azonban egyelőre csak terv maradt.

A különféle megoldások párhuzamos alkalmazásából természetesen keveredés és sok zavaró jelenség is adódik. A Staatsbibliothek szolgálati betűrendes katalógusában a választóvonal a régi és az új rendszer között az 1909, ugyanott a szakkatalógusban az 1955. év. Az olvasói katalógusban a betűrendes 1945-től, a szakkatalógus pedig 1952-től tartalmazza az új elvek szerint rendezett anyagot. Kétségtelen, hogy a tradíció köt: a könyvtárak is félnék a nagyobb változtatásoktól. De saját munkájuk is meggyőző bizonyítékokat szolgáltat arra, hogy a reformokba mégis érdemes belekezdeni. Így pl. a Staatsbibliothekban az 1909 előtti, régi betűrendes cédulák száma 950 000, az ujaké, a korszerűeké már több mint másfél millió.

J. HAJDU HELGA—SEBESTYÉN GÉZA

**A Kínai Népköztársaság Állami Könyvtára Pekingben.** Európa és Amerika könyvtárügyének fejlődéséről, problémáiról könnyű tájékozódást szerezni, mert számtalan folyóirat foglalkozik ezekkel a kérdésekkel. Meglepő azonban, hogy milyen ritkán találkozni ezekben a folyóiratokban olyan beszámolókkal, amelyek legnagyobb országának, Kínának könyvtáraival foglalkoznak. Igaz ugyan, hogy Kína, amely egykor olyan fontos szerepet játszott a könyvkultúra múltjában, a modern értelemben vett könyvtári fejlődésben sokaig messze elmaradt, de ma a világ lakosságának egynegyedét magában foglaló ország könyvtárügye éppen úgy átalakulóban van, mint életének minden más mozzanata. Talán nem lesz tehát érdektelen, ha a *Könyvszemle* hasábjain röviden beszámolunk Kína legnagyobb könyvtáráról, a Kínai Népköztársaság Állami Könyvtáráról (hivatalos nevén: Csung-hua-zen-min-kung-ho-kuo kuo-li t'u-shu-kuan), vagy ahogyan a közhasználatban említik, a Pekingi Könyvtárról (kínaiul: Pei-king t'u-shu-kuan).

A könyvtár aránylag fiatal, hiszen szervezését 1910-ben, a mandzsu dinasztia uralmának legvégén kezdték, és kapuit két év múlva, 1912-ben nyitotta csak meg. Új épülete, amelybe 1931-ben költözött be, ott áll Peking belső részében, nem messze a császári palotától és a Pejhai parktól, a Pejhai tó és a kormányépületek szomszédságában, szép park közepében. Kínai stílusban épült, magas tetőszerkezetű, oszlopos főépülete T alakú, melynek szára hátrafelé húzódik, és hozzá kétoldalt mellékszárnnyak

csatlakoznak. Körülötte külön, kisebb épületekben elhelyezve az irodák, kutatóhelyiségek és a különgyűjtemények egy része.

Mint Kína nemzeti könyvtára kettős feladatot lát el: elsősorban gyűjti a Kínában megjelent összes nyomtatványokat és lehetőség szerint a külföldi kínai tárgyú könyveket; másodsorban mint általános gyűjtőkörű könyvtár igen jelentős mértékben szerez be külföldi könyveket.

A kínai könyvek beszerzésének alapja a kötelezpéldányszolgáltatás, de Kína főlzabadulása (1949) előtt az ország zavaros belső állapota és az óriási területen elszórt apró, kis kiadók nagy száma nagyon akadályozta a kötelezpéldányok pontos beszolgáltatását. A könyvtár állománya 1948-ig még így is 1 200 000 kötetre emelkedett. Szerencsére a háborúk nem okoztak kárt az állományban, sőt azok a könyvek is visszakérültek, amelyeket a japánok elhurcoltak.

Kína főlzabadulása után ugrásszerű fejlődés következett be a könyvállományban. Nemcsak azért, mert megnövekedett a könyvkiadás, és megjavult a kötelezpéldánybeszolgáltatás, hanem azért is, mert egyes magánkönyvtárak államosításával ezek állománya az Állami Könyvtárba került. Így érthető, hogy a könyvek száma nem egészen egy évtized alatt megnégyszereződött, és ma 4 700 000 kötet körül mozog. Ebből közel egymillió az idegen nyelvű könyv (400 000 japán, 200 000 orosz, jelentőségében egyre jobban növekszik a nemzetiségek nyelvén megjelent könyvek gyűjtése is). Az 1956. év 120 000 kötetes beszerzéséből 30 000 idegen nyelvű mű. A külföldi könyvek beszerzése egyrészt a pekingi Nemzetközi Könyvesbolt útján történik, másrészt külföldi csere által. Magyarországról is rendszeres cserét folytatnak az Országos Széchényi Könyvtárral és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárával. Külföldről elsősorban technikai és természettudományos könyveket szereznek be, és igyekeznek beszerezni a világ valamennyi jelentősebb folyóiratát.

Érthető, ha a könyvállomány ilyen óriási gyarapodásával a feldolgozó munka még nem tudott lépést tartani, és tárolási nehézségek is vannak, pedig modern raktárak 1954-ben egy meglehetősen nagy új épülettel is gyarapodtak.

Az új könyvanyag mellett nem hagyhatjuk említés nélkül a régi könyveket és kéziratokat sem, amelyek nem kevesebb mint 200 000 darabot tesznek ki, és köztük számos 7–800 éves, a SUNG és YUAN korban nyomtatott könyv is van.

A könyvtár katalógusrendszere meglehetősen komplikált, mert a kínai, japán, orosz és nyugati nyelvű könyvanyag katalógizálása természetesen külön-külön katalógusokban történik, a különféle írásrendszereknek megfelelően. A kínai könyveknek vannak külön szolgálati és olvasói katalógusai, mindkettőből szerzői és címszókatalógus, sajnálatosan érezhető azonban a szakkatalógus hiánya, tárgyszókatalógust is csak 1954 óta vezetnek. A nyugati anyagról 1954-ig dictionary catalogue-t vezettek, tehát közös betűrendben a szerzőnevek, címszavak és tárgyszavak, ami érthető a kínai könyvtárügyre régebben gyakorolt amerikai hatás folytán. 1954 óta három különböző katalógusra bomlik az anyag: külön szerzői, tárgyszó és címszókatalógus. Legjobban használható az orosz nyelvű könyvek katalógusa, mert ezeknek megvan a külön szerzői, decimális és tárgyszókatalógusa.

Az olvasóközönség széleskörű és nagyszámú: kutatók, tanárok, diákok és a lakosság széles köreiből művelődni vágyó olvasók naponta átlag ezren fordulnak meg a könyvtárban, de vasárnap eléri a látogatók száma a 2–3000-et is. A nagy olvasóterem mellett van külön folyóiratolvasó, tudományos kutatórészleg és gyermekolvasóterem is. Kulturális és tudománynépszerűsítő előadások, könyv- és fényképkiállítások, írók és olvasók közti találkozók, ankétok szolgálják az olvasás propagandáját, a városnak könyvtárral rosszabbul ellátott távolabbi részeit pedig rendszeresen fölkeresi a könyvtár mozgórészlege.

Könyvet kölesön csak hivatalos szakemberek és intézmények kapnak. Élénk a könyvtárközi kölesönzési forgalom az ország valamennyi tartományával.

Jól működik a tájékoztató szolgálat is. Egyszerűbb felvilágosítások a katalógustermekben folynak, de nyelvi és szakmai nehézségeinkkel, kérdéseinkkel bármikor fordulhatunk a tájékoztató osztály irodájához, amely élénk tájékoztató forgalmat bonyolít le levélben és telefonon is.

Nagyméretű bibliográfiai munka is folyik a könyvtárban: 1954-ben, egyetlen év alatt 75 különböző bibliográfiai kiadvány készült el. A könyvtár különböző kiadványai útján irányító szerepet játszik az egész kínai könyvtárügy területén.

340 dolgozó látja el ennek a nagy könyvtárnak sokféle munkáját. Tudományos képesítésű, illetőleg felkészültségű egyelőre még aránylag nagyon kevés van köztük; mintegy negyven, hatvanan pedig továbbképző tanfolyamokon vesznek részt, számosan tanulnak nyelveket is a jobb munka érdekében.

KECSKÉS LÁSZLÓ

**Tíz éves a mezőgazdasági dokumentáció.** Országunk könyvtárügyének fejlesztésében eljutottunk odáig, amikor nemcsak előre nézhetünk, hanem már hátra is. Nemcsak a tervezés távlatainak a kibontakozását figyeljük, és méregetjük erőnkhez mért lehetőségeinket, hanem egy-egy évforduló alkalmával számottevő eredményekre is visszatekinthetünk. Az eddig megtett útra érdemes, sőt vissza is kell néznünk, mert ezek az évfordulók többnyire az első és talán a legfontosabb útszakasz lezárását jelentik. Azt a szakaszt, amely a semmiből – legjobb esetben az egészen kezdetlegesebből – teremtés küzdelmeit foglalja magába. Ilyen visszapillantásra ad most alkalmat a mezőgazdasági dokumentáció megalakulásának 10 éves évfordulója.

1948 márciusában, ünnepélyes keretek között nyílt meg a *Mezőgazdasági Tudományos Tájékoztató Intézet*. Az intézet létrehozásának ekkor már néhány éves előzményei voltak. A dokumentációs munkát magánkezdeményezésként FEJÉR Domokos indította el 1945-ben, az Országos Kémiai Intézetben. Jóideig egyedül dolgozott, csupán a felesége volt munkatársa. 1947 januárjában már 6-ra szaporodott fel az önkéntes munkatársak száma. Az intézet adott egy szobát számukra, de anyagi fedezetük alig-alig volt. Nem tudták beszerezni a munkához szükséges folyóiratokat. A lelkesedés egymagában nem volt elégséges, reális alapok nélkül nem valósíthatták meg célkitűzéseiket, és így a munka abbamaradt.

Ilyen előzmények után alakult meg 1948-ban a mezőgazdasági tájékoztatás új típusú intézménye. Megindulásakor 30 000 Ft költségvetése, öt dolgozója és 3 helyisége volt a városligeti Vajdahunyad várában. Alig egy évre rá tájékoztatási osztályként beolvadt a *Mezőgazdasági Tudományos Központba*, s csak hosszas viták után lett újra önálló intézetté *Mezőgazdasági Dokumentációs Központ* néven. 1952-ben egyesült az időközben megalakult *Országos Mezőgazdasági Könyvtárral*, s ezóta mint *Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ* működik. Valójában ekkor kapta meg azt a keretet és egységes szervezeti formát, amely lehetővé tette számára, hogy egyenrangú társként sorakozhassék fel a hasonló rendeltetésű külföldi intézmények mellé. Ma az intézetnek 58 dolgozója van, és 150 000 kötetes tudományos szakkönyvtár ad szilárd alapot a munkájához.

Az intézet külső kereteinek kialakulása sok fázison keresztül érte el mai szervezetét. Belső fejlődésének útját még több állomás jelzi a kezdő évek egyszerűbb, egysíkú tájékoztató munkájától a sokrétűvé differenciálódott tevékenységig.

Az első években a tájékoztatási munka hosszabb-rövidebb referátumok elkészítéséből, figyelőszolgálati jelentésekből állott. Bizonyos fokú ötletszerűség, a szelekció

hiánya jellemezte, és inkább az érdeklődés felkeltésére törekedett. Ma már az irodalom összefogó feltárásán túl, felhasználva a dokumentációs módszerek és eszközök egész skáláját, az ország valamennyi jóváhagyott mezőgazdasági kutatási témáját pontosan számontartva, konkrétan meghatározott témakörök alapos feltárásával ad segítséget tudományos intézeteinknek, irányító szerveinknek. Eszközei közül csak néhányat emelünk ki: külföldi viszonylatban is helyüket megálló kiadványok, szakbibliográfiák s a két év óta készülő témadokumentációk. 1957-ben például 68 témakörben készült kimerítően értékelő, a felvetett kérdés minden részletét feltáró, összefogó tanulmány jellegű (a német Forschungsbericht-ekhez hasonló) témadokumentáció.

Elcinte szervesen hozzátartozott a tájékoztatási munkához a lefordításra érdemes anyag kiválogatása és a fordíttások lebonyolítása is. Ez a munkaterület a fejlődés folyamán külön osztály feladatává terebélyesedett. Az intézetben készült fordítások száma ma már elérte a tizennégyezret.

Kezdetben a szovjet irodalom megismertetése volt az elsődleges cél. Erre volt leginkább szükség, hiszen a „nagy ismeretlen”-ként izgatta fantáziánkat a Szovjetunió mezőgazdasági tudománya és gyakorlata. Ez a terület azután az igényeket és lehetőségeket követve, fokozatosan egyre szélesebbre tágult. Ma a könyvtár és a tájékoztatási osztály 43 ország 340 tudományos intézményével tart fenn közvetlen kapcsolatot. A cserkapcsolatok fenntartása és bővítése a könyvtár állományának gyarapításában is nagy fontosságú, mert jelentékeny devizamegtakarítást jelent. 1950-ben tudományos munkatársaink 400 külföldi folyóiratot referáltak. Ma 1150 folyóirat jár a könyvtárba.

A dokumentációs tevékenység fejlődéséről némi képet kapunk, ha nyomon követjük az Intézet kiadványainak a megszületését, és megfigyeljük céljuk, tartalmuk, szintjük jellemző vonásait.

1949-ben az intézet szerkesztésében indult meg az *Agrártudomány* című szaklap. A folyóirat megindítása még csak tapogatózást jelent, hiszen céljában és tartalmában nem tarthatjuk sem dokumentációs eszköznek, sem pedig a tájékoztatási munka tükröződésének. Csupán az általános érdeklődés felkeltésére, a tudományos szakigények felbresztésére való törekvés kifejezési formája.

1950-ben jelenik meg az első dokumentációs rendeltetésű folyóirat, az *Agrár-irodalmi Tájékoztató*. Szovjet és népi demokratikus szake cikkek fordítását közli. Ebben az időszakban még alig lehetett szó már meglévő, szabatosan elhatárolt igények kielégítéséről. A hangsúly az érdeklődés felkeltésén volt és azon, hogy szakembereink gyorsan, a keresés és válogatás munkájától megkímélve, ismerkedhessenek meg a korszerű mezőgazdasági tudomány és gyakorlat legfontosabb kérdéseivel.

Következő fejlődési fok 1951-ben a *Külföldi és Hazai Agrár-irodalmi Szemle* sorozatainak a megindítása. Ez a kiadvány ma is él, és igen nagy fejlődésen ment át az első évek mondhatni válogatás nélkül közölt referátumtömegétől a mai – külső formájában is színvonalas – hazai viszonyaink adottságaival számoló, a jövő számára is életképes igényeinkhez símuló, válogatva feltárt szakirodalmi anyagközvetítésig.

1952-ben időszerűvé vált, hogy saját tudományos eredményeinket is megismertessük a külfölddel. Ekkor jelent meg először a *Magyar Agrár-irodalmi Szemle* angol és orosz nyelven (*Hungarian Agricultural Review* és *Vesztnyik Vengerszkoj Szel'szkhozajsztvennoj Literaturü*). 1957-ben német nyelvű változatát is kiadtuk (*Ungarische Agrar-Rundschau*). A három, negyedévenként megjelenő folyóirat nemcsak a tudományos publikáció szempontjából értékes, hanem külföldi cserére felhasználva, komoly devizaalapot is jelent.

A korlátozott példányszámban, kéthavonként megjelenő *Külföldi Mezőgazdasági Tájékoztató* 1953 óta áll rendelkezésre a mezőgazdaság irányító szerveinek a világ agrárpolitikai, mezőgazdasági termelési, áruforgalmi stb. kérdéseinek az ismertetésével.

E néhány kiragadott vázlatos vonás egy lüktetően élő, állandóan fejlődő intézmény sokrétű munkáját csupán érzékeltetni szeretné. Arra azonban — úgy véljük — elég, hogy megállva 10 éves múltjának határkövénél, rávilágítson a sok munka és küzdelem árán megszületett legfontosabb eredményekre.

TORDAYNÉ PÁTER ERZSÉBET

**Szakkönyvtárosi továbbképző tanfolyam tervezete.** A tudományok rohamos fejlődése növekvő követelményekkel lép fel a szakkönyvtárakkal szemben. A könyvtárosnak — ha meg akarja állni a helyét — három irányban kell felkészülnie. E három (szak tudományi, általános könyvtárosi, szakkönyvtárosi) közül többnyire csak egy területen mozog teljes biztonsággal, mégpedig vagy szaktudományi, vagy általános könyvtárosi téren, aszerint, hogy milyen diplomával rendelkezik. A másik két irányban tudását természetesen ki kell egészítenie. Járt utakon halad mindaddig, amíg általános könyvtárosi vagy szaktudományi képzésről van szó, de nehézségekkel találja magát szemben, amikor szakkönyvtárosi ismeretek elsajátítására törekszik. Az önképzés itt csődöt mond: a szakkönyvtárosi ismereteket megszerezni ezen az úton igen nehéz; a fáradságos munka eredménye semmiképpen sincs arányban a ráfordított idővel és energiával.

Bővebb magyarázatra talán nem is szorul az a körülmény, hogy a *szakkönyvtárosi ismeretek elsajátítása kielégítő módon egyedül tanfolyamok keretében biztosítható.*

A szakkönyvtárosképzés világszerte élénken foglalkoztatja a könyvtáros köröket; történetek is kísérletek a probléma kielégítő megoldására. Az alábbi tervezet — amelyet az Országos Könyvtárügyi Tanács képzési, továbbképzési szakbizottsága kedvezően fogadott, — a hazai viszonyok, az előképzettség sokféleségének figyelembevételével igyekszik a követelményeknek megfelelni. A tervezet szerinti tanfolyam — az előfeltételek biztosítása után — az 1958–59-es oktatási évadban kezdődne.

A tervezet teljes szövege:

Szakkönyvtárainkban a tudományos dolgozók képzettségük alapján különböző kategóriákba sorolhatók:

1. Szakegyetemi, főiskolai (a továbbiakban: szakegyetemi) képzettséggel rendelkezők,
2. könyvtárszakot,
3. egyéb egyetemet (főiskolát) végzettek,
4. felsőfokú képzettséggel nem rendelkező, de hosszú gyakorlattal bíró dolgozók.

A tanfolyam időtartama a felsőfokú képezettségűeknél két év. Az első év célja az, hogy a különböző előképzettséggel rendelkezők ismereteit mindkét irányban „ráfejeléssel” könyvtári és szaktudományi téren — megközelítően — közös nevezőre hozza. Erre az alapra építve a második év szakkönyvtárossá képezi a tanfolyam résztvevőit. Tehát: az első évben a szakegyetemet végzettek *általános könyvtárosi ismereteket* sajátítanak el, (A. tagozat), a könyvtárszakot (főiskolát) végzettek pedig ezalatt a *szaktudományban* tesznek szert jártasságra (B. tagozat). Ugyancsak szaktudományi képzést kapnak az egyéb egyetemet végzettek is az első évben — legalább 2–3 éves könyvtári gyakorlat után. (Itt hasznos lenne — felvételi vizsgán — meggyőződni arról, hogy a pályázó ez idő alatt elsajátította-e megfelelő mértékben az általános könyvtárosi ismereteket. Sikertelen felvételi vizsga esetén a pályázó utasítható mindkét tagozat első évfolyamának elvégzésére.)<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Ebben az esetben a tanfolyam e kategóriánál ugyanúgy 3 évig tartana, mint az alább következő 4. kategóriánál. Meggondolandó, nem lenne-e helyesebb a felvételi vizsga gondolatának elvetésével itt minden esetben a 3 év mellett dönteni.



A felsőfokú képzettséggel nem rendelkezők tanfolyama 3 évig tart. E kategória – huzamosabb szakmai gyakorlat után – először általános könyvtárosi, majd szaktudományi képzésben részesül, tehát egymásután megismerkedik mindkét tagozat tanulmányi anyagával, s csak a harmadik évben nyeri az egységes szakkönyvtárosi oktatást. Az oklevél elnyerése után az illető szakterület könyvtáraiban az egyetemet végzettekkel egyenlő elbírálásban részesül.

Valamennyi kategória számára a tanfolyam időtartama alatt két modern idegen nyelv oktatását kell biztosítani. Az elért eredményről a nyelvoktatás keretében, illetőleg a vizsgával egyidőben letett nyelvvizsgán adnak számot a résztvevők.

A kiegészítő alapképzést nyújtó első tanfolyam tehát két egymással párhuzamos külön részre, tagozatra oszlik. Ezek:

A) *Általános könyvtárosi ismeretek.* E tagozat oktatását az ELTE könyvtárosszak biztosíthatná a legeredményesebben, s valamennyi szakkönyvtár (jogi, mezőgazdasági stb.) szakegyetemet végzett dolgozói egységesen kaphatnák.

B) *Szaktudományi ismeretek.* Lehetőleg az illetékes szakegyetemen folyjék. Az enciklopédikus jellegű oktatás nem a hétköznapi gyakorlati kérdésekre irányul, hanem első sorban a szaktudománynak a tudományok keretében elfoglalt helyét, fejlődési irányát stb. határozna meg. Természetesen a helyes arányokat, illetve a határt a tematika kidolgozásánál meg kell találni.

A két külön tagozat a második évben egybe fut össze. E második évfolyamon a résztvevők egységes szakkönyvtárosi képzést kapnak. E képzést a hálózati központ végzi, s az illető szaktudomány történetére, bibliográfiai ismereteire terjed ki első sorban.

Az oktatás az egyetemi levelező oktatásnál kialakult formában történik.

A tanfolyam végén a hallgatók vizsgát tesznek. Az eredménnyel vizsgázottak oklevelet kapnak, és az „okleveles (mezőgazdasági, orvosi stb.) szakkönyvtáros” cím viselésére jogosultak. Meghatározandó volna, hogy a szakkönyvtárosi képzettség bizonyos helyek betöltésénél mennyiben kívánható meg, illetve mennyiben jelenthet előnyt.

A tanfolyam – háromféle irányának megfelelően – három helyen folyik; a szakmai (mezőgazdasági stb.) és szakkönyvtárosi rész rendezői szerepét talán legjobb volna a szakmai hálózati központokra bízni. (Párhuzamosság esetén a két központ lehetőleg együttesen rendezze a tanfolyamokat. Ha a két hálózat egyike egyetemi könyvtár, gyakorlati szempontból – tanterem, előadók stb. – célszerűbb itt összefogni a képzést.) Az egyes szakmai tanfolyamok összefogását, illetve irányítását az Országos Könyvtárügyi Tanács képzési, továbbképzési szakbizottsága végzi.

\*

Mintául közöljük a mezőgazdasági szakkönyvtárosok 2. évfolyama tantervének vázlatát:

*Mezőgazdasági reference szolgálat I.* Tájékoztatás, felvilágosítás, dokumentáció. Mezőgazdasági tudományos intézetek ismertetése.

*Mezőgazdasági reference szolgálat II.* Reference irodalmunk fejlődése. A jelenleg legjobban használható hazai és külföldi reference művek ismertetése.

*Mezőgazdasági szakirodalom-történet.* Egyetemes irodalomtörténet és az agrártudomány jelenlegi helyzete. (Kidomborítva a szerzeményezés igényeit.) Hazai irodalomtörténet részletesen.

*Mezőgazdasági könyvtárügyi ismeretek.* Mezőgazdasági könyvtárak kialakulása, jelenlegi helyzete hazánkban és külföldön. Könyvtárak együttműködése nemzetközi és hazai keretekben. Könyvtári hálózatok.

*Mezőgazdasági könyvtári osztályozás.* Speciális mezőgazdasági szakrendszerek. Az ETO mezőgazdasági szakcsoportjainak magyarázata, alkalmazása.

A tematikák javaslatának elkészítése — a követelmények figyelembevételével — az oktatást végző intézmények feladata volna.

WALLESHAUSEN GYULA

### **A tudományos munka kialakítása a Veszprémi Megyei Könyvtárban.**

Az állami közművelődési könyvtári hálózat fejlődése 1955-ben fordulóponthoz ért. A könyvtári irányítás és könyvtári munka java részét ezideig a szervezési feladatok tették. Központilag biztosították a könyvtárak részére a korszerű könyvanyagot, megszervezték a megyei könyvtári hálózatokat, könyvtári olvasóvá szervezték a dolgozók jelentős részét. 1954-ben, a nagy szervezési mozgalmak lezajlása után a könyvtárak belső állományrendezést hajtottak végre, és az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályának irányításával kialakították új munkaszervezetüket. Bár a ma is érvényben lévő létszámnorma szerint a megyei könyvtárak állományában nincs feldolgozó könyvtáros, a könyvtárak létszámkeretükön belül létrehozták szerzeményező és feldolgozó csoportjaikat. A megyei könyvtárakban a feldolgozó munka korszerű megszervezése tette lehetővé az eddigi kereteken túllépő, új feladatokat vállaló, a tudományos igények felé törekvő könyvtári tevékenység megindítását. A magasabb szintű feladatok képzetesebb könyvtárosokat követeltek, ezért a felsőfokú továbbképzés egyidejű megvalósítása mellett sok könyvtár ekkor nyert meg munkatársul képzett tanárokat és szakembereket.

Veszprémben is 1955-ben rendezte erőit a Megyei Könyvtár úgy, hogy hozzáfoghatott a tudományos igényeket fokozatosan kielégítő könyvtári munkának. Bár a könyvtár 11 dolgozójával egyik legkisebb létszámú megyei könyvtára az országnak, a munkatársak felkészültsége jó, 8 munkatárs végzett egyetemet vagy főiskolát. A tudományos igényű munka megindítását sürgette a helyi igény is. A múltban közös vezetéssel dolgozó Veszprém Megyei Múzeum és Könyvtár figyelemre méltó eredményeket mutatott fel a tudományos munka terén, a felszabadulástól 1955-ig azonban csak a múzeum folytatta ezt a tudományos tevékenységet. Más oldalról pedig az egyetemi várossá emelkedett és tudományos intézményekkel bővelkedő Veszprém az arányos fejlődés elve alapján is elvárta könyvtárától az azonos szintű munkálkodást.

A könyvtári tudományos munka megindítása nem ötletszerűen, hanem tervszerűen történt, figyelembe véve az adottságokat, az igényeket és az elvégzendő feladatokat. A megindított tudományos jellegű tevékenység fokozatosan bontakozott ki, a végrehajtás során állandóan módosult. A tevékenység természete szerint és az áttekinthetőség kedvéért 3 csoportra oszthatjuk fel a veszprémi könyvtár tudományos munkáját: 1. a helytörténeti kutatás segítése és szervezése; 2. a könyvtörténeti, a könyvtártörténeti és a könyvtártudományi kutatás helyi feladatainak megoldása; 3. bibliográfiai tevékenység.

*A helytörténeti kutatás segítése és szervezése.* A tudományos igényű könyvtári munka első célkitűzése az volt, hogy a Megyei Könyvtár a tájismereti források gyűjtése és feltárása terén érje el a tudományos szintet.<sup>1</sup> Sok nehézsége volt a feladat végrehajtásának. Első az, hogy a múzeum a két intézmény szétválasztása idején a könyvtár akkori vezetőinek gyengesége folytán elvitte a nagyon gazdag tájgyűjteményt. Újonnan kellett hozzáfogni a tájanyag feltáráshoz és szerzeményezéséhez. Ebben a helyzetben megállapodást

<sup>1</sup> Az indítékot Rácz Aranka tanulmánya adta: *A megyei könyvtárak tájismereti anyaga.* Magy. Könyvszle. 1955. 178. l.

létesített a könyvtár a múzeummal az együttműködésre. A múzeum hajlandó volt a táj-anyagot a kutatók rendelkezésére bocsátani. Megállapodás történt arra is, hogy a múzeumban elhelyezett helyismereti anyag katalógusa a Megyei Könyvtárban is hozzáférhető legyen.

A tájismereti anyag visszamenőleges szerzeményezése és feltárása egyik fontos feladatává vált a könyvtárnak. A könyvtár megszervezte a rendkívüli gondosságot kívánó gyűjtőmunkát, és megtervezte a tájismereti katalógust betűrendes, szak- és földrajzi részlegekkel. A tájismereti anyag raktározása nem elkülönítve, hanem a központi raktárban történik.

Annak a szükséglete, hogy törekedni kell a legfontosabb tájismereti anyag szerzeményezésére, magával hozta a tájismereti bibliográfia összeállításának igényét. Erről azonban később lesz szó. A könyvtár munkatársai először a szerzeményezéshez szükséges általános tájékozódást szerezték meg a tájanyagban. Ez nem volt könnyű, mert Veszprém megye területe magába foglalja a Balaton és Bakony vidékét, ez a történetileg mozgalmas, idegenforgalmilag látogatott táj már a reformkor óta egyik központja volt az irodalmi, művészeti és tudományos érdeklődésnek, gazdaságilag is jelentős vidéke hazánkknak, azért tájismereti feldolgozás szempontjából rendkívül gazdag. A munka természeténél azt is figyelembe kell venni, hogy a megyeszékhely könyvtára és múzeuma nem egyedüli gyűjtője a megye területén a helyismereti anyagnak. A Balaton speciális tájkönyvtárának rangjára a keszthelyi Helikon Könyvtár tart igényt. A Bakony tudományos tájkönyvtára viszont a Zirci Reguly Könyvtár kíván lenni egyéb tudományos feladatok elvégzése mellett. A Megyei Könyvtár jó együttműködést teremtett az Országos Széchényi Könyvtár két említett gyűjteményével, s megállapodott a bibliográfiai tevékenység összehangolásában. A két állami tudományos könyvtáron kívül együttműködést kellett teremteni a megye két gazdag egyházi könyvtárával. A veszprémi katolikus püspökség könyvtára a régi egyházi anyag gyűjtőhelye, míg a dunántúli református püspökség pápai könyvtára Pápa művelődéstörténetének páratlan gazdag gyűjteménye. Azon kívül, hogy a Megyei Könyvtár tájékozódott az utóbbi két könyvtár anyagáról, elhatározta, hogy elsősorban a megye újabbkori történetének, mai gazdasági, társadalmi és művelődési életének tájismereti anyagát kívánja gyűjteni, miután a régi anyag megfelelő gazdagsággal áll rendelkezésre az említett könyvtárakban. A figyelem jelentős részét az ipartörténetre és a szocialista társadalom kialakításának táji dokumentumaira kívánja fordítani a Megyei Könyvtár.

A szerzeményezés, feltárás és raktározás megszervezése után igyekezett a könyvtár kapcsolatot teremteni a megyében és a megyén kívül lakó helytörténeti kutatókkal, szakemberekkel. A kutatók számbavétele, terveik megismerése és egyeztetése s a publikáció közös gondoljai, az elvégzendő feladatok tervszerűbb megvalósítása teremtette az igényt a helytörténeti munkaközösség létrehozására. A könyvtár kezdeményezésére, a többi könyvtárak és múzeumok szakembereinek együttműködésével, a tájismereti kutatók összefogása révén alakult meg az *Eötvös Károly Helytörténeti Munkaközösség*. A munkaközösségnek nem kellett előlről kezdenie a tájismereti munkát, hanem csak folytatnia, mert a Megyei Idegenforgalmi Hivatal a tájismereti kiadványok egész sorával szolgálta a Bakony–Balatonvidék megismertetésének célkitűzéseit. Az új munkaközösségnek elsősorban az volt a feladata, hogy a helyismereti kutatás eddig háttérbe szorult tudományos feladataira is felhívja a figyelmet. A munkaközösség tájismereti kiadványok sorozatos megjelenését is megszervezte. A Megyei Tanács Művelődésügyi Osztályának anyagi támogatásával, a Megyei Könyvtár vezetőjének szerkesztésében megindította a *Veszprémi Könyvek* c. kiadványsorozatát. A sorozat első könyve, LIPTÁK – ZÁKONYI műve: *Veszprém megye a szabadságküzdelmekben*, 1957-ben jelent meg és ismeretterjesztő, népművelési célokat szolgál.

Előkészületben van a munkaközösség másik kiadványa is, a Veszprém megyében született és működött jelentősebb írók, tudósok, feltalálók, művészek és történeti személyek életrajzi lexikona. Az előkészület során eddig 400 személy adatai gyűltek össze. Munkaközösség alakult Veszprém művelődéstörténetének megírására is. Ezen a területen a részletkutatások vannak folyamatban.

A tájismereti tudományos munkát szolgálja a *Veszprémi Szemle* című negyedévenként megjelenő megyei folyóirat is. A folyóiratot a Hazafias Népfront adja ki, felelős szerkesztője a Megyei Könyvtár vezetője. A folyóiratban gazdasági, társadalmi, történeti, természettudományos, irodalmi tanulmányok és szépirodalmi művek jelennek meg.

Ezzel a munkával a könyvtár két év alatt a megyei szellemi élet központjába került.

*Könyvtörténeti, könyvtártörténeti és könyvtártudományi kutatás.* A Megyei Könyvtár dolgozói a helyismereti kutatás könyvtári eszközökkel való elősegítésén és szervezésén túl vállalkoztak saját szakjuk helyileg felvetődő tudományos feladatainak kidolgozására is. A könyvtár több dolgozója vállal saját munkáján felül tudományos kutató munkát is.

A könyvtárvezető a Népművelési Intézet megbízásából a Veszprém megyei népművelés utolsó 12 évének történetét írja. Helyettese a veszprémi könyvnyomdászat történetén dolgozik, együttműködve a megyei nyomdavállalattal. Az együttműködés szakismeretek kicserélésében, valamint idős nyomdászok emlékeztetéseinek összegyűjtésében nyilvánul meg. A módszertani csoportvezető ugyancsak a Népművelési Intézet megbízásából írja a Megyei Könyvtár történetét. Ez utóbbi munka adatgyűjtése legnagyobbreszt készen van. Mindezek a tanulmányok Veszprém művelődéstörténetének részletei. A feldolgozócsoporthoz egyik munkatársa a táji bibliográfiák bibliográfiájának előkészítésén dolgozik, hogy összegyűjtse a megyei bibliográfia forrásait.

A könyvtártudomány általános fejlődését is igyekszik szolgálni a könyvtár a maga területén kisebb elméleti részletmunkákkal. A módszertani csoportvezető tanulmányt írt a hálózati módszertani munka új feladatairól, értekezését a könyvtár dolgozói megvitatták. A könyvtárvezető részt vesz az Országos Könyvtárügyi Tanács munkájában, és közreműködik különböző tervezetek készítésében. A pápai járási könyvtár vezetője a városi könyvtárak sajátos művelődési feladatait és fejlődési lehetőségeit tanulmányozza. A keszthelyi járási könyvtár vezetője a járási könyvtárak feldolgozó munkájáról készít tanulmányt, a sümegi járási könyvtárvezető pedig *Módszertani munka Somogy megyében* címmel készít értekezést. E tanulmányok tudományos értéke felől nincsenek felhőkben járó illúzióink, azt azonban biztosítani akarjuk általuk, hogy az elméleti foglalkozások révén elmélyültebb és tudatosabb legyen könyvtári munkánk.

*Bibliográfiai tevékenység.* Tájbibliográfia készítésének tervét elsősorban a tájanyag tervszerű gyűjtésének igénye vetette fel. Ahhoz, hogy tervszerűen szerzeményezzen a könyvtár, elsősorban azt kell tudnia, hogy mit gyűjtsön. A könyvtár munkatársai tanulmányozták a munkával kapcsolatos módszertani leveleket, s korábban részt vettek több országos értekezleten, amely ezt a témát tárgyalta. A megvalósítandó tervek külön megbeszéléseken tisztázták az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályán, de közbevetőleg több szakember véleményét is kikérték.

Kialakult az az álláspont, hogy szükséges az önálló tájismereti kiadványok bibliográfiájának elkészítése, de ezen túl feltétlenül szükséges a nem kifejezetten Veszprém megyei tájismereti könyvekben található helyismereti anyag bibliográfiai feltárása és a folyóiratok tájanyagának bibliográfiai kimutatása is. Ezt a hatalmas munkát természetesen a Veszprémi Megyei Könyvtár egyedül nem vállalhatta. Általános megállapodás történt a Keszthelyi Helikon és a Zirci Reguly Könyvtárral a bibliográfiai tevékenység összehangolására. A munkához a könyvtár külső szakemberek segítségét is fel akarja használni.

A szükségletek, tervek és lehetőségek számbavétele után úgy látta a könyvtár, hogy a bibliográfiai feladatok két részletben valósíthatók meg. Egyrészt megkezdi saját munkatársaival a meglévő tájismereti bibliográfiák bibliográfiájának összeállítását, másrészt külső szakemberek segítségével elkészíti Veszprém megye sajtóbibliográfiáját. Ez utóbbi munkának első része, NAGY László: *A Veszprém megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1820 — 1956* című kiadvánnyal befejeződött. A részletes lelőhely-bibliográfiának a megye könyvtáraiban (Veszprém, Pápa, Zirc, Keszthely) és Zalaegerszegen folytatott anyaggyűjtésében részt vettek a Megyei Könyvtár munkatársai is.

A könyvtár egyidejűleg készítetteti az 1919-es Tanácsköztársaság megyei sajtójának cikkbibliográfiáját is. E munka adatfelvétele nagy részben elkészült. Kiadását a Tanácsköztársaság 40. évfordulójára tervezi a Megyei Könyvtár.

A bibliográfiai tervek jelentős részének megvalósítását a Balatoni Intéző Bizottság segítségével reméli a könyvtár. A BIB ugyanis ki akarja adni a Balaton bibliográfiáját. Ha ez a szándék megvalósul, akkor a Megyei Könyvtárra a Bakony bibliográfiájának összeállítása hárul, s ezzel készen lenne a táj bibliográfiája az önálló kiadványokról. Ezen túl igen fontos a folyóiratok tájanyagának bibliográfiai feltárása is.

A munka végzése folyamán legfőbb szempontokként az igények felkeltését, a tervszerűséget, a fokozatok megtartását tartotta szem előtt a könyvtári vezetés és azt, hogy céljainak és erejének megfelelő feladatokra vállalkozzék. Az a tapasztalat, hogy az arányos célkitűzésű tudományos feladatok a könyvtár felkészült dolgozóinak jó külső munkatársakkal való együttműködése révén megvalósíthatók.

PÁLDY RÓBERT

**A nemzeti könyvtárak konferenciája.** Az UNESCO az európai nemzeti könyvtárak vezetői számára rendez összejövetelt Bécsben, a Nationalbibliothekben, 1958 szeptemberében. A találkozón megvitatják a nemzeti könyvtárak helyét és szerepét a modern könyvtári szolgáltatások sorában. A résztvevők három munkacsoportban a következő kérdésekkel foglalkoznak:

*A nemzeti könyvtárak szervezete, valamint általános kérdések.* Ez a csoport tanulmányozza többek között a nemzeti könyvtár funkcióját és helyét egy-egy ország könyvtári rendszerében, szakmai képzési problémákat, könyvtárépítési és berendezési kérdéseket stb.

*A nemzeti könyvtárak bibliográfiai tevékenysége.* A programban szerepel többek között a nemzeti bibliográfiák és szakkönyvtárak kérdése, valamint a nemzeti könyvtárak felelőssége a nemzetközi bibliográfiai együttműködés támogatásában.

*Könyvtárközi együttműködés és egyéb problémák.* Ide tartozik a könyvtárközi és nemzetközi kölcsönzés kérdése, a kiadványok és a könyvtárosok cseréje, statisztikai kérdések stb.

Az értekezlet elnöke Pierre BOURGEOIS, a svájci nemzeti könyvtár igazgatója lesz.

SMA